Gioi Thieu Dao Phat - Binh Anson (11)

Giới Thiệu Đạo Phật (Bình Anson)

Gioi Thieu Dao Phat - Binh Anson

Vietnamese, with Unicode Times font

Giới thiệu Đạo Phật

Bình Anson

NXB Tôn Giáo

TL. 2005 - PL. 2549

-12-

Vô ngã và pháp hành thiền

Đại đức Bodhesakho

Lời giới thiệu: Sau đây l à một bài phỏng vấn Đại đức Bodhesakho, một tu sĩ Mỹ, cộng tác vi ên Hội Xuất Bản Phật Giáo (Buddhist Publication Society), do đ ài phát thanh Tích Lan thực hiện n ăm 1986.

-----*-----

Hỏi: Chúng tôi rất hân hạnh được Đại đức Bodhesakho, một vị tăng sĩ người Mỹ, tham dự v ào cuộc phỏng vấn hôm nay. Kính thưa Đại đức, Thầy đ ã xuất gia, tu học trong hơn 5 n ăm qua, v à Thầy đ ã có nhiều quan tâm trong các lĩnh vực học tập, hành trì, và truyền giảng các lời dạy của Đức Phật. Một trong những chủ đề quan trọng v à sâu sắc nhất của Đạo Phật là giáo thuyết Vô Ngã, mà người phương Tây thường cảm thấy rất khó thông hiểu cho tường tận. Thưa Đại đức, tại sao như thế?

Đáp: Trước hết, tôi nghĩ rằng bất cứ người nào tìm kiếm một lời giải thích cho Vô Ngã cũng đều t ìm cách áp đặt giáo thuyết nầy v ào những nhu cầu và tham muốn của họ, cho dù lời giải thích đó có đúng với Phật Pháp hay không. Con người luôn luôn t ìm kiếm lời giải đáp cho các câu hỏi, luôn luôn t ìm kiếm phương cách giải quyết cho mọi tình huống. Sự kiện nầy không phải chỉ xảy ra trong thời đại bây giờ m à cũng không phải chỉ riêng cho người Âu Mỹ, nó xảy ra trong mọi thời và cho mọi người. Con người lúc nào cũng tìm kiếm câu trả lời cho mọi câu hỏi.

Bây giờ, nếu có người nào đến với Đạo Phật, họ được cho biết Đức Phật dạy rằng dù họ có hoài công tìm kiếm, họ sẽ không bao giờ tìm thấy bản ngã hoặc những gì đưa đến tự ng ã. Và họ sẽ tìm một lời giải thích nào đó m à họ có thể hiểu được trong khung kiến thức của họ. Từ đó, v ì lời dạy của Đức Phật hoàn toàn khác hẳn những gì mà các người phương Tây đ ã từng quen thuộc, họ sẽ tìm cách biến cải Phật Pháp để lồng v ào trong khung kiến thức của họ.

Thật ra, điều họ cần phải học tập l à không biến cải Phật Pháp để thích nghi với cái nh ìn chủ quan của họ, mà ngược lại, họ phải biến cải cái nhìn của mình để thích nghi với

Phật Pháp. Đây là Tín hạnh, Saddha - lòng tin, có nghĩa là đưa m ình vào Phật Pháp mặc dù Phật Pháp có thể trái ngược lại những định kiến của m ình về bản thể của sự vật. Điều này có nghĩa là chúng ta, thay vì tìm lời giải đáp, chúng ta cần phải tự hỏi l à tại sao chúng ta lại có nhu cầu để đặt các câu hỏi đó. Đây là những gì Đức Phật đ ã dạy, là chúng ta phải cần phải khám nghiệm tự thân.

Khi chúng ta thấy được nhu cầu để đặt câu hỏi, chúng ta phải t ìm cho ra cội rễ của nhu cầu đó v à những động lực n ào để khởi sinh nhu cầu đó. Khi chúng ta chú tâm v ào câu hỏi thay vì vào câu giải đáp, chúng ta thật sự h ành trì lời Phật dạy.

Hỏi: Về thuyết Vô Ngã, thuyết nầy hầu như đ ã được nhiều triết gia v à khoa học gia chấp nhận, ở phương Đông lẫn phương Tây, rằng không có một cái gì có thể trường tồn vĩnh viễn, không thay đổi trong c õi đời nầy. Tất cả đều l à những con xoáy của n ăng lượng. Các nh à vật lý học cho rằng nguyên tử được cấu tạo bởi những proton, electron, neutron, positron, rồi tối hậu, họ cho rằng đó chỉ l à tập hợp các lượn sóng. Một cách triết lý, những nhà khoa học nổi danh như các ông Newton hoặc Einstein đều công nhận rằng tất cả mọi sự vật đều đang thay đổi. Thế nhưng, khi trở về b ình diện luân lý và đạo đức của Đạo Phật, đây l à một vấn đề rất quan trọng trong những lời dạy của Đức Phật, tại sao con người lúc nào cũng khư khư bám thủ vào sự vật? Những người Phật tử thông thường đều biết vạn vật l à vô thường, nhưng họ lại không áp dụng được điều đó v ào trong đời sống gia đ ình và trong xã hội. Xin Đại đức cho biết nguy ên do tại sao như thế?

Đáp: Dĩ nhiên là họ tưởng rằng các sự vật đó sẽ tồn tại m ãi mãi! Nếu ông nhìn vào lối sống của họ, ông sẽ thấy tư tưởng đó nằm sâu trong đời sống của họ. Thế nhưng, khi bảo họ rằng mọi sự vật không thể tồn tại m ãi mãi, chắc chắn là họ không thể phủ nhận được. Chỉ cần nh ìn chung quanh thì họ sẽ thấy ngay sự đổi thay của vạn vật. Có những sự vật thay đổi nhanh chóng, có những sự vật thay đổi từ từ chậm chạp, nhưng không chóng th ì chày, mọi vật đều thay đổi. Con người sinh ra, lớn l ên, trưởng thành, rồi già yếu. Ngay cả mặt đất n ày cũng đang thay đổi. Những người bị tai nạn về động đất, b ão lụt, đất lở, v.v. đều thấy được điều đó. Cho n ên, chúng ta không nên đặt niềm tin v ào sự tồn tại trường cửu của bất cứ một sự vật nào.

Ngày nay, nhiều nhà khoa học cố gắng tìm hiểu giáo thuyết nầy, học thuyết nọ, và họ cho rằng thuyết nầy hay thuyết kia có những điểm tương đồng với Đạo Phật. Họ nói rằng: "Vâng, chúng tôi không thể tìm được một cái g ì có thể gọi là linh hồn, bằng cách này hay cách khác." Thế nhưng, họ lại không chịu quan sát ngay chính họ. Họ đang t ìm kiếm các câu trả lời, nhưng họ không chịu nhìn thẳng vào câu hỏi! Lý do họ không tìm ra được một cái g ì để gọi l à "bản ngã", không phải là vì họ không nghiên cứu tường tận, mà là vì họ không chịu thực hành thiền quán, họ không chịu quay nhìn vào bên trong. Bây giờ, nếu họ cố gắng nhìn vào bên trong, họ cũng sẽ không tìm ra được một cái g ì có thể gọi là "bản ngã", nhưng sự thông hiểu nầy đ òi hỏi một thái độ ho àn toàn khác hẳn, một cái nhìn khác hẳn, để thực hiện công tác nghi ên cứu, khảo sát đó.

Để làm được điều tr ên, chúng ta cần phải biết rõ nhu cầu tại sao chúng phải tìm kiếm một cái "ngã". Đó không phải chỉ là một câu hỏi lý luận, "Có hoặc không có một cái gì gọi là Ngã?", nhưng thật ra, chúng ta phải tự hỏi rằng tại sao người ta thấy có nhu cầu để đặt ra câu hỏi đó, để đặt ra một danh xưng, d ù cho đó l à Thượng đế, l à linh hồn, là bản ngã, là một tên gọi nào đó, để rồi nếu họ không t ìm ra được cái đó, chẳng những họ không thỏa m ãn với câu trả lời phủ định, m à rồi trong thâm tâm họ cũng cảm thấy bất an! Họ có thể che giấu nỗi bất an đó bằng nhiều phương cách giải trí, chẳng hạn như xem hát, nghe nhạc, xem ti-vi, hoặc đi ngủ, hoặc một cách n ào khác. Nhưng rồi, họ vẫn cảm thấy chán nản, c ăng thẳng, v à lo sợ. Đây là một trong những vấn nạn nghiêm trọng trong xã hội tân tiến ngày nay, và cũng đ ã từng được đem ra thảo luận rất thường xuy ên trong các xã hội cổ xưa. Con người lúc nào cũng cảm thấy c ăng thẳng, lo âu, thiếu thốn, bởi v ì họ lúc nào cũng hoài công tìm kiếm một cách vô vọng.

Hỏi: Thưa Đại đức, Thầy vừa nói l à có nhiều c ăng thẳng v à lo âu trong xã hội ngày nay. Con người sống bận rộn, vội vàng, vì đời sống bây giờ đang biến chuyển với một tốc độ cực nhanh. Nh ìn quanh, chúng ta thấy các xáo trộn, thay đổi nghi êm trọng đang xảy ra từng giờ phút, v à con người không có đủ nghị lực v à sức mạnh tâm linh để đương đầu với các sự thay đổi nầy. Có người cho rằng trong thời Đức Phật còn tại thế, đời sống b ình an và định tĩnh hơn. Thầy nghĩ như thế n ào?

Đáp: Không hẳn như thế đâu! Theo tôi, chúng ta không thể kết án thời đại của chúng ta hiện nay l à xấu tệ hơn những thời đại ng ày xưa. Đọc lại các tài liệu lịch sử thì chúng ta sẽ thấy được điều nầy. Ng ày xưa, triết gia Plato của phương Tây đ ã từng than thở là thời đại của ông không c òn biết kính trọng người già và nhiều tệ đoan hơn các thế hệ trước. Nếu chúng ta đọc lại những sự kiện ghi trong tạng Luật của hệ Pali, chúng ta thấy ngay trong thời Đức Phật cũng có các thầy Tỳ khưu và cư sĩ có những hành động rất đáng ch ê, đáng trách. Cho n ên, con người trong thời nào cũng như vậy cả, vấn đề thiếu nghị lực v à đạo đức tinh thần không phải chỉ đặc biệt có ri êng trong thời đại của chúng ta.

Thời đại n ào cũng thế, bây giờ cũng như ngày xưa, xã hội có nhiều cám dỗ và con người thường tìm kiếm những gì có thể thụ hưởng ngay tức khắc mà không chịu làm những gì để tạo ra một hậu quả vững bền. Họ chọn lối sống để l àm thỏa mãn các giác quan, các cảm tính nhất thời, và họ không thích làm những điều khó để tạo an định trong tâm thức, để thanh lọc tâm ý, để thoát ra mọi r àng buộc của tham dục. Bởi vì, cần phải có một nỗ lực lớn để l àm được như thế, c òn chạy theo nhục dục ngũ trần và làm thỏa mãn chúng thì dễ dàng và nhanh chóng hơn. Họ lúc nào cũng muốn có một đời sống dễ d ãi, lười biếng, hưởng thụ.

Hỏi: Tuy nhiên, sự thật hiển nhiên là khác với thời của Đức Phật, đời sống ng ày nay đang chuyển biến một cách nhanh chóng, thay đổi rất nhanh. Các thay đổi về công nghệ v à kỹ thuật đang có một tác động rất mạnh v ào đời sống của con người, v à do đó, họ cảm thấy rất khó giữ được một sự an b ình trong tâm thức. Thầy có nghĩ rằng hành thiền có thể sẽ giúp những người nầy gìn giữ sự th ăng bằng v à bình thản trong tâm được không?

Đáp: Trong Tương Ưng Bộ Kinh, Đức Phật dạy rằng: "Tâm ý nầy sinh trong một dạng và diệt trong một dạng khác". Có nghĩa là ngay trong thời đó, Ng ài đ ã tuyên bố rằng tâm ý chúng ta thay đổi cực nhanh, ng ày xưa cũng như ngày nay. Cảnh vật ngoại vi không thay đổi nhanh như thế! Tuy nhi ên đó không phải l à vấn đề, bởi v ì thật ra, con người không quan tâm đến sự thay đổi. Đôi khi, chúng ta còn muốn có thay đổi xảy ra cho nhanh, nhất l à khi ta phải đối đầu với những cảnh khó chịu, bực dọc, ta lại muốn nó biến mất đi, c àng nhanh càng tốt.

Điều làm ta lo ngại, bực dọc là sự bất định của đổi thay, rằng sự vật có thể thay đổi bất lợi cho ta trong bất cứ lúc n ào. Điều đó l àm cho ta lo sợ và c ăng thẳng! Cho d ù sự vật thay đổi nhanh hoặc chậm, chúng ta đều lo sợ rằng nó sẽ thay đổi th ành mức độ xấu tệ hơn, bất lợi cho ta hơn. Đó là vì lòng tham thủ, và từ đó sinh ra sự sợ h ãi, bất an. Đối với vị A-la-hán, các vị đ ã nhập dòng Thánh giải thoát, các vị đó cũng phải đối đầu với những thay đổi trong cuộc đời. Tuy nhi ên, vì các vị ấy không còn lòng tham thủ, các vị không còn lo âu, sợ sệt nữa, và từ đó không c òn hoạn khổ.

Hỏi: Trở lại vấn đề h ành Thiền. Ngày nay, pháp hành Thiền của Đạo Phật đ ã được nhiều người biết đến v à có nhiều chú tâm, nhất là ở các nước Âu Mỹ. Có lẽ đó l à vì con người đang có nhiều căng thẳng trong đời sống hiện đại v à bị nhiều ảnh hưởng của các phương tiện truyền thông đại chúng. Chúng ta thường xuy ên bị cám dỗ bởi các quảng cáo thương mại, những kích động ngũ dục qua truyền h ình, truyền thanh, sách báo, hình ảnh, v.v. Những điều nầy không xảy ra trong thời Đức Phật, 2500 n ăm trước. V ì bị kích động như thế, tâm thức con người ng ày nay bị xáo trộn quá nhiều, rất khó mà tập trung, lắng đọng, v à an dịu. Hành Thiền có giúp được g ì không?

Đáp: Ngày nay, con người có rất nhiều phương tiện để giúp chạy trốn thực tại hơn ng ày xưa, và vì thế, họ đ ã quen lối chạy trốn những sự kiện thực tế hiện hữu trong chính họ. Khi họ thử quay về nhìn lại thực tại, họ cảm thấy không được nhiều lợi lạc như thời xưa. Con người thời xưa không có nhiều phương tiện giải trí để giúp họ chạy trốn sự thật, cho n ên họ không còn chọn lựa nào khác ngoài cách phải duy trì một sự tỉnh giác để nh ìn vào sự hiện hữu của chính họ.

Tương tự như vậy, nếu như họ tìm đến pháp h ành Thiền, họ có thể sẽ cảm thấy thất vọng vì nó không có vẻ gì hấp dẫn hay kích thích. Hành Thiền có một ý nghĩa đơn giản l à tập nỗ lực trực diện với sự hiện hữu của chính mình, sống trong hiện tại, không để m ình bị cám dỗ bởi ngoại cảnh, và giúp mình nhìn sự vật như thật, thay vì nhìn qua các ánh đ èn màu rực rỡ, giả tạo. Một người nếu đ ã quen với những gì hấp dẫn rực rỡ thì ắt hẳn sẽ không chấp nhận điều đó! Cũng như khi chúng ta đi xuống phố, nh ìn qua khung kính cửa tiệm trưng bày hàng hóa, chúng ta thấy người bán hàng thường trang trí thêm các loại giấy bóng, giấy màu óng ánh để tạo sự chú ý của người xem. Tuy nhi ên, đối với một người đ ã có chủ tâm, đ ã bị lôi cuốn vào một món hàng nào đó, người bán không cần phải trang trí th êm các giấy màu rực rỡ, bởi vì sự rực rỡ đó đ ã có sẵn trong mắt của anh ta, anh ta nhìn cái gì cũng thấy rực rỡ cả!

Hành Thiền và phát triển Chánh Niệm là để giúp ta thoát khỏi r àng buộc của cái rực rỡ đó, để giúp ta buông xả, không dính mắc. Phải hiểu như thế th ì pháp hành Thiền của Đạo Phật mới mang lại lợi lạc và hạnh phúc thật sự cho chúng ta.

Phóng viên: Chúng tôi xin cám ơn Đại đức đ ã có thiện tâm đến đây để tham dự buổi nói chuyện ng ày hôm nay. Chúng tôi xin cầu chúc Đại đức đạt nhiều kết quả tốt đẹp trong sự tu học v à trong công tác hoằng dương Phật Pháp.

Bình Anson lược dịch,

tháng 11-1999

-ooOoo-

Đầu trang
| 01
| 02
| 03
| 04
| 05
| 06
| 07
| 08
| 09
| 10
| 11
| 12
| 13
| 14
| 15
| 16
| 17
| 18
| 19
| 20
| 21
| Mục lục

[Trở về trang Thư Mục]

last updated: 16-02-2005

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.